

SCOLA SUPERIORE
DI U PRUFESSURATU
È DI L'EDUCAZIONE
ACCADEMIA DI CORSICA

Melodia LEYMARIE-BELLANGER

Sortir a la mairala: caminar per grandir
Sortir à la maternelle: marcher pour grandir

Memòri de Master 2

Mencion : Mestièrs de l'Educacion e de la Formacion

Especialitat : Professor de las escòlas bilingüe

Opcion :

jos la direccion de Nicolas SORBA

e la co-direccion de Patrici BACCOU e Marie-Ange MAZZONI

Annada universitària 2019-2020

Sortir a la mairala: caminar per grandir

Sortir à la maternelle: marcher pour grandir

SCOLA SUPERIORE
DI U PRUFESSURATU
È DI L'EDUCAZIONE
ACCADEMIA DI CORSICA

Melodia LEYMARIE-BELLANGER

Sortir a la mairala: caminar per grandir
Sortir à la maternelle: marcher pour grandir

Memòri de Master 2

Mencion : Mestièrs de l'Educacion e de la Formacion

Especialitat : Professor de las escòlas bilingüe

Opcion :

jos la direccion de Nicolas SORBA

e la co-direccion de Patrici BACCOU e Marie-Ange MAZZONI

Annada universitària 2019-2020

*Per la maire que m'encaminèt,
E Romane e Sophie que me balhèron la man
per anar mai luènh.*

« Se hace camino al andar ... »¹

« Clavarai en esperant que las annadas venentas veirà de cercaires s'interessar e venir estudiar çò que, dins nòstras classas, càmbia de l'ensenhament tradicional, e particularament ensajar de determinar dins quins domenis e dins quina mesura lo fach de sortir de la classa pòt ensenhar e far grandir los enfants. »²

¹ **MACHADO A.** « le chemin » – 1912. - «se hace camino al andar»

² **BACCOU P.** « sortir de la classa , de la classa-passejada de Celestin Freinet a la formacion pedagogica dels mètres de las calandretas » - memòri de Master 2- 2012

MERCEJAMENTS

Un mercejament eternal per Stéphane que m'accompanhèt de long: ton sosten me permetèt de rejonher lo cap del camin.

Lo.a.s regent.a.s de Calandreta e particularament los que m'aculhiguèron: Lydie Hernandez, Claudina Chamelton, Frederic Taillefer, Francesa Théron, Faneta Suberroque Peirina Paul per m'aver endralhat d'un biais benvolent e fisancós.

Lo Patrici Baccou per son biais de transmetre sa passion, sa tranquilitat e sa dreitura onesta.

Lo Joan-Francés Albert, mercés per ta fisança, soi plan contenta de contunhar lo camin en collaboracion amb la còla.

La còla pedagogica de las Calandretas de Carcassona per lor fisança e lo vam que me balhèt.

La Amandina Garcia e la Patricia Adam, las doas quina paciéncia, mercés de vòstra benvolença.

Los parents e los enfants de l'escòla Calandreta Limosenca pel camin e lo partatge.

Lo nòstre pairin de còla Bonastre, Claudi Alranq, per son energia, son amor de la cultura e de la lenga.

La lucilla Gaufre per sa transmission de l'amor de la lenga.

La còla Champi de Carcassona, Brigitte, Isabelle, Raphaëlle, Gert, Sabrina, Cécile que partatge dempuèi tres ans mon quotidian e que me permet d'enriquesir ma soscadissa.

Celina Meunier per son sosten e sa devocion a la còla tota,

Melodia Barthe, pel partatge de l'amor de la natura,

Elena Weisslinger que nos seguissèm dempuèi lo premier jorn e que lo camin èra mens pesuc mercés a tu,

E tot.e.a.s l.o.as del ret Calandreta que fan part d'una aventura de partatge, de cooperacion. Una aventura laboriosa, mas tant emplenada d'umanitat e de valors.

ENSENHADOR

MERCEJAMENTS	6
INTRODUCCION	8
1. SORTIR EN MAIRALA: D'UNA EXPERIÈNCIA PERSONALA CAP A UNA PRESA DE CONSCIÈNCIA	13
1.1. Una evidència: lo desir de sortir.....	13
1.2. Un constat: viscut e observacions.....	15
1.3. Una experiència : lo projècte a l'entorn de l'escòla.....	15
1.4. La presa de consciència: reflexion sul biais de menar la classa.....	17
1.4.a. <i>Apòrt pels enfants, besonh de sortir per pausar</i>	17
1.4.b. <i>Apòrt per l.o.a regent.a</i>	17
2. «ANAR PESCAR DEFÒRA PER COSINAR DEDINS» O « ESTRUCTURAR LO DEDINS PER SORTIR MIÈLHS»	19
2.1. Fòra la classa : legir per s'afortir.....	19
2.2. La pedagogia institucionala en Calandreta: la paraula qu'estrestructura e ajuda.....	21
2.2.a. <i>Los aujòls de la pedagogia</i>	22
2.2.b. <i>De la classa cooperativa a la classa institucionala : las institucions</i>	23
2.3. Pedagogia institucionala a la mairala.....	23
2.4. Lo lengatge : sortir la lenga per faire dintrar de mots.....	25
2.4.a. <i>Lo lengatge a la mairala</i>	25
2.4.b. <i>Las escòlas immersivas : sortir per faire viure la lenga</i>	25
3. ENQUESTA EN CALANDRETA : UN CADRE QUE PERMET DE SORTIR ?	27
3.1. L'enquesta : presentacion de las resultas.....	27
3.1.a. <i>Tablèus de las resultas organisacionalas e previsionalas</i>	28
3.1.b. <i>Tablèus dels las resultas suls apòrts de las sortidas</i>	28

3.1.c. <i>Mapas d'eima : reinvestiments e definicion de las sortidas</i>	29
3.1.d. <i>E los que sortisson pas ?</i>	31
3.2. <i>Analisi de las resultas</i>	32
3.2.a. <i>Sortir : prene un risc mesurat</i>	32
3.2.b. <i>Sortir : En dubrir las pòrtas, comprenèm e fasèm dintrar</i>	33
3.2.c. <i>Sortir en fisança</i>	34
3.2.d. <i>Sortir per viure amassa</i>	35
3.2.e. <i>Sortir per faire viure la lenga</i>	36
CONCLUSION	39
BIBLIOGRAFIA E SITOGRAFIA CITADA DINS LO TEXTE	43
BIBLIOGRAFIA E SITOGRAFIA - RESSORGAS	44
ANNEXAS	47
ANNEXA 1 : LA CARTA DE LAS CALANDRETAS	48
ANNEXA 2 : ARTICLE ROBIN.I, « CAMINAR A LA MAIRALA »	51
ANNEXA 3 : A L'ENTORN DE L'ESCÒLA	52
ANNEXA 4 : LO QUESTIONNARI	54

INTRODUCCION

A l'ora de l'embarament, se questionar sul sortir de la classa sembla prene un sens encara plan mai viu que de costuma. Lo defòra, la natura, lo vent, la calor del solelh, la riquesa de las colors, ara que sèm dedins, totas aquelas causas semblan las causas las mai importantas. Los son.

La nòstra percepcion del monde es ligada a las causas que vivèm, que sentissèm. Nos balha d'emocions que permeton de crear de sovenirs e bastissèm aital la nòstra personalitat, la nòstra identitat. Sens contact amb lo monde exterior, las personas, las bèstias, los vegetals, se pòdon pas crear las emocions .

Totas aquelas idèas venon afortir l'enveja de despart d'aquela recerca que me venguèt tre la debuta de mon camin de regenta. Soi personalament ligada a la natura, es amb aquela personalitat que dintrèri en classa. La volontat prigonda de menar los enfants a èsser mai en coneccion amb lo monde e la natura que nos enròda.

L'escòla a totjorn agut un ròtle important de jogar dins la basteson de l'identitat mainatgenca. I passon una part bèla de lor temps, e segur que l'escòla influença fòrça lor devenir. Es dins aquela amira, que volguèri trabalhar lo concept de « sortir per grandir » que vos presentarai dins una primièra partida.

Dins la segonda partida, veirem cossí foguèri plan embestiada davan lo pauc d'estudis sus aquel subjècte : sortir de la classa. Levat las recomandacions oficialas, qualques escrits ligats a las pedagogias activas e un memòri, lo subjècte sembla pas portar un interes bèl al mitan scientific.

Pasmens, d'unas experiéncias coma « liures enfants de Summerhill »³, los moviments educatius ligats a la pedagogia democratica, per exemple Sudbury⁴ , an plan mostrats que sortir los enfants, lor daissar aprene d'un biais natural et fisançós dins un mitan ont pòdon observar, experimentar, tastar, descobrir lor permet de desvelopar de competéncias umanas mai propicis al viure ensem e al desvelopament personal. Desveloparai totas aquelas lecturas d'en primièr .

³ NEILL A.S « Libres enfants de Summerhill », Maspero – 1980

⁴« Sudbury valley school » es una escòla democratica als estats-units qu'existís dempuèi 50 ans e que faguèt sas provas per çò que concerna lo plan èsser dels mainatges. Los enfants son liures d'anar cap a las activitats que los interessa. Aprenon a legir a lor ritme tre que n'an besonh, entre 4 e 12 ans - siti « *le village des enfants* »

En seguida, presentarai las escòlas Calandretas qu'an aquela volontat de prepausar als mainatges de viure aquela experiéncia del viure ensems per l'afortiment de la conéissença de son mitan. Los mainatges pòdon aprene en occitan l'identitat del país, l'istòria e lo mitan.

Las Calandretas an causit d'associar l'immersion dins la lenga occitana a la pedagogia institucionala que permet de balhar la paraula a l'enfant⁵.

Un autre aspect de la carta portèt mon atencion dins l'encastre Calandreta.

Los parents son associats a la menada del projècte. Per la presa en compte e l'inclusion dels parents dins lo projècte educatiu, l'enfant sentís l'interès que lo monde pòrta a « Son escòla » e « Sa persona ». Inclure los parents dins lo projècte es inclure un part de la vida personala de l'enfant, es far dintrar un part d'el dins lo mitan escolar.

*« A l'escòla, soi considerat coma una persona a part entiera, ma vida, mon identitat es presa en compte ».*⁶

Presentarai, puèi las particularitats ligadas a las classas de mairala e particularament per la lectura de las experiéncias d'Isabelle Robin, professor de las escòlas publicas, que practica dempuèi d'annadas la pedagogia institucionala a la mairala e qu'a desvelopat d'une projèctes a l'entorn de las passejadas en mairala que desveloparem mai bas.

Clavarai la partida en questionnar lo lengatge que fa part de la basteson d'un enfant. A la mairala los mainatges va aprene a parlar, a s'exprimir. Per las escòlas que practican l'immersion linguistica de las lengas regionalas : corse, alsacian, breton, basc, occitan, sortir es un mejan de faire sortir le lenga, la faire viure. En s'apuèjar sus l'encastre de las escòlas occitanas Calandreta, anam estudiar çò que Jean Marie Comiti sona « *lo syndròmi del bocal* ».⁷

A la vista de las idèas aquí mobilizadas, podèm emetre l'ipotèsi que las sortidas jogan un ròtle important dins los aprendissatges : descobèrta del monde, del vivant, mesa en situacion concrèta, contacte amb la lenga e los autres.

Ça que la, pels 3-6 ans qualques ipotèsis demandan d'èsser aprigondidas e afortidas :

⁵ Cf annexa 1 : carta de las calandretas

⁶ Jeanne – Cm1- 2015

⁷ **COMITI J.M** «*la langue corse, entre chien et loup* », l'Harmattan – 2005 - « *Le syndrome du bocal* »

D'un costat se podèm demandar se las classas que sortisson d'un biais regular sentisson un climat mai propici als aprendissatges : calme, interès dels enfants, atencion, concentracion, rapòrt a l'autre, comunicacion, expression de las emocions.

D'un autre costat conven de s'interogar sul biais d'aprestar las sortidas e las competéncias necessàrias a la mesa en plaça d'aquela cultura de la sortida.

Çò que pòrta a se questionar sul sens que las sortidas van balhar a la classa, o mai precisament qual es lo fial conductor que podria permetre als regents de crear un cultura de classa comuna a l'entorn de la sortidas e aital balhar als mainatges una assegurança cap a lor aprendissatges e lor enveja de crèisser ?

Ensajarai de respondre en tresena partida an aquela problematica a travers l'analisi de l'enquesta que menèri dins l'encastre de las escolas Calandretas.

**1. Sortir en mairala: d'una
experiència personala cap a una
presa de consciència.**

1.1. Una evidéncia: lo desir de sortir

L'evidéncia que la sortida fasià part de mon identitat, de ma natura prigonda se pausèt tre la debuta de mon camin coma regenta.

Joan Jaurés, disiá : « *Sénher, ensemham pas çò que volèm ; diriai quitament qu'ensemham pas çò que sabèm o cresèm saupre : enseham e podèm ensenhar pas que çò que sèm* ». ⁸

Foguèri regenta en classa de mairala multinivèl de 2017 a 2019. Tre la debuta, sortir anar veire fòra las parets foguèt una evidéncia per anar pescar lo monde.

Enfant de las escolas del campèstre Charentas, sortissi de las classas multinivèls en plena natura. Es naturalament que causiguèri l'escòla Calandreta quand las filhas dintrèron a l'escòla. Pas brica regenta, mas plan emprenhada, ai cabussat cap primier dins l'associacion e mercés a d'unes remplaçaments e d'intervencions en classa, descobriguèri la pedagogia institucionala. A través las lecturas dels libres de Célestin Freinet, d'A.S Neill, d'Isabelle Robin, René Lafitte, Fernand Oury (per citar pas qu'eles entre los autres), ai decidit de dintrar dins la granda aventura de la classa cooperativa. Debutanta, aviai tot d'aprene. Aprèp tres annadas de formacion, d'estagis, d'immersion, podiái començar la classa.

Lèu me soi pausada la question: cossí metre en aplicacion totas aquelas experiéncias que legiguèri e vegèri de long de ma formacion? Cossí faire classa cooperativa per aqueles pichons de 2 a 6 ans?

Trapèri una mena de responsa dins las òbras d'Isabelle Robin, professora de las escòlas que practica la pedagogia institucionala (PI) dempuèi d'annadas en mairala. Autora de tres libres ⁹, a tanben creat un blòg per partejar son experiéncia e metre a posita per totis de pistas de reflexion e d'aisinas per botar en plaça la PI en mairala.

La partida que me permetèt d'endralhar lo projècte « a l'entorn de l'escòla », es son article sus la marcha en mairala, ont conta la mesa en plaça de passejadas quotidianas a l'entorn de l'escòla. ¹⁰

⁸« *Messieurs, on n'enseigne pas ce que l'on veut ; je dirai même que l'on n'enseigne pas ce que l'on sait ou ce que l'on croit savoir : on n'enseigne et on ne peut enseigner que ce que l'on est.* » DISCOURS DU CITOYEN JEAN JAURÉS, prononcé les 10 et 24 Janvier 1910 à la Chambre des Députés

⁹ Cf. bibliografia **ROBIN I.**

¹⁰ Cf annexa 2 : « la marche à la maternelle ».

Aquò faguèt gralhar l'enveja de botar aquò en plaça dins la classa e de metre las passejadas al centre de la classa per permetre als mainatges de menar vida vidanta dins lors aprendissatges.

1.2. Un constat: viscut e observacions

Sul camin de las calandretas, dintrèri en formacion a APRENE¹¹ e cabussèri sulpic dins l'immersion tan linguistica coma pedagogica.

La primièra setmana foguèt marcada per la visita comentada del centre istòric de Besiers : son istòria, sos momuments, los eveniments màgers de la vila... Ieu, qu'èri luènh de mon ostal, de mos enfants, me permetèt de me sentir rassegurada : èri dins una vila que ne coneissi los cantons, los recantons, son istòria, me sentissiai mai « en çò ieu ». Aquela visita balhèt un costat affectiu. L'annada contunhèt sus aquela dralha de las sortidas : estagis de lenga dins Tarn, Provença, Gasconha, visita de musèus, passejadas sul canal del mièjorn... Un fum de moments fòra lo centre que permetèt a la còla de crear de ligams fòrts e de menar fòrças causas tre lo retorn al centre de formacion : fotos, objèctes, articles de jornal, causas de contar a l'ostal. Es mercés an aquela annada que compenguèri aquela evidéncia de la sortida : sortir per crear de ligams e menar de vida vidanta dins las parets.

¹¹ APRENE, creat lo 26 de febrèr de 1995 a Montpelhièr, registrat al Jornal Oficial de la Republica Francesa lo 19 d'abril de 1995, es convencionat amb lo Ministèr de l'Educacion Nacionala dempuèi lo 6 de mai de 1996. Es matriculat al Repertòri Nacional dels Establiments d'ensenhament superior, amb lo n°034 2007X. Es afiliat a l'Institut Superior de las Lengas de la Republica Francesa (ISLRF) mercés una convencion signada lo 15 d'octòbre de 1997. Creat en 1997, l'SLRF 1) asempra cinc malhums d'escòlas immersivas en lengas regionalas per la mesa en plaça de la formacion de sos regents. Aqueles son : ABCM-Zweispachigkeit per l'alsacian/moselan, Seaska pel basc, Diwan pel breton, Bressola pel catalan et Calandreta per l'occitan. Dempuèi lo 28 de julh de 1997, una convencion ligava aquel establiment d'ensenhament superior amb lo Ministèr de l'Educacion Nacionala. Pr'amor de la reforma dicha de masterizacion, doas novèlas convencions son estadas signadas en 2011 : una amb lo Ministèr de l'Ensenhament Superior d'un latz e una altra amb lo Ministèr de l'Educacion Nacionala d'autre latz. Aquelas doas convencions encastran l'ajuda estatala a la formacion iniciala e continua dels regents. Lo caractèr pròpri dels establiments qu'emplegan aqueles regents aprèp la formacion iniciala, es l'accès dels mainatges al bilingüisme actiu, demercé l'immersion en lenga regionala. Lo de las escòlas Calandreta es definit per la carta de las Calandretas. Aquel caractèr pròpri es de natura cognitiva, tre que mena a l'acquisicion de competéncias lingüisticas suplementàrias pels mainatges. Ten un aspècte pedagogic fòrt, car indusís de reflèxes adaptats. Tant la natura coma l'aspècte pedagogic genèran d'especificitats que se devon prene en compte al moment de la formacion dels regents.

1.3. Una experiéncia : lo projècte a l'entorn de l'escòla

En segonda annada, la classa de mairala multinivèl me fisada. Coma o disiai, me sentiguèt leu l'enveja de sotir espedissar los environs de l'escòla amb la classa.

Fin de setembre, aprèp un temps de reperatge, trapèri un caminòt tot pròche de l'escòla que nos permettia de trapar d'arbres, de flors, de canas, e un fum de causas plan interessantas. Çò que m'interessava èra de nos plaçar totis dins una mira de descobèrta, del moment qu'aviai fait los reperatges necessari per la seguretat.

Lo dimars 25 de setembre de 2017 de matin, 18 pichons e 4 adultes partiguèron a la descobèrta del caminòt per la matinada tota. Quin afar ! Lo pisson, lo gostar, d'afars de recambi, la troça de farmacia, de sacas plastics, la gileta jauna, lo quasèrn de crida... tot èra pensat. Nos empechava pasmens de partir a l'aventura !

Al cap d'una mièja ora de marcha, descubriguèrem: d'olivièrs, de menta, de campairòls, un avion dins lo cèl, lo collègi a costat de l'escòla, un bartàs en forma de mostacha, un gos que jaupava... Amai, davant un grasilhatge curios: de grandas cabras amb de banas gigantas. Aquò faguèt nàisser d'autres questions : « *qu'es aquò ? d'ont venon ? perché an de bolas jol menton ? perché venon pas cap a nautres ? perché son darrièr lo grasilhatge ?* »

Un pauc mai luènh. descubriguèrem un ostal plan estranh, èra tot redond e aquí ausissiam : « *es un ostal tartuga !* » (Es aital que los corres' an descobèrt l'ostal tartuga de Limós). L'ostal avia un teulat redond e vegetal...

De long de la sortida, los uèlhs dels mainatges se dubrissian cap al monde exterior. Los uèlhs dels adultes se devián dubrir sus la seguretat dels enfants e tornèrem en classa plan cansats, mas uróses d'aver totes los mainatges.

En veire las questions que sortissian dins las institucions mercés an aquelas sortidas, decidiguèri de faire espelir aqueste projècte que venguèt l'an d'aprèp : lo projècte « a l'entorn de l'escòla ».¹²

Las primièras passejadas foguèron un pauc esportivas que los pichons avian la costuma de córrer pel camin, de sentir, de tocar... Mas en vila, èra pas parier : caliá demorar sul trepador, pas córrer, èsser atentius, virar a dreita, a esquèrra... Tant e tant de constrenchas qu'i pensiai pas tornar. Mas non, se regalavan tant de descobrir la pòsta, la frisa en grafiti,

¹² Cf annexa 3 : lo projècte a l'entorn de l'escòla »

lo cafè, Gifi, lo camin de fèrre, la bòrna a incendia, de marchar coma de grands, d'aprene a traversar per carrièra, lo fuòc roge, la sinhalisacion, las veituras, las fuèlhas pel sòl, lo neteja de la vila, lo camion escobilha, ... qu'an volgut contunhar e que pauc a chapauc, an après a respectar e faire respectar las règlas de seguretat : se donar la man, fintar abans de traversar, pas córrer, faire mèfi als autres, pas butar...

En classa, fasián de plans per se reperar, escrivián de tèxtes pel jornal, contian als corres', imaginian çò que podrián descobrir lo còp venent.

N'auriái jamai pensat a tot çò que podíá menar aquela bufada de sortida de classa.

Ara, e mai que mai aprèp aver viscut aquela experiènça ne vesi pas cossí faire autrament que sortir.

1.4. La presa de consciència: reflexion sul biais de menar la classa

1.4.a. Apòrt pels enfants, besonh de sortir per pausar

De long de l'avançada del projècte dins l'annada, de las sortidas que s'apondèron en mai, podiai pas que constatar lo camin dels enfants cap a lor comportament : d'institucions mai longas que los enfants avián de mai en mai de causas de contar, de proposicions de projèctes, mens de plors en classa, de parents que disián que los enfants vòlon pas partir de l'escòla, de temps de concentracions mai bèls.

Al retorn de cada sortida, lo constat èra evident : los enfants èran satisfaits. La sortida avía balhat als enfants la possibilitat de noirir d'un biais autonòme e liure lor curiositat, lor besonh de descobèrta, lors questions cap al monde.

Pendent la sortida, l'enfant a marchat, a tocat, a parlat, a corregut, s'es nafrat, cunhat, a parlat amb lo copin, la copina, brèu a viscut un fum de causas que li an permès de viure d'emocions.

Constatèri que las emocions ligadas a la sortida èran plan mai positivas que las emocions d'una jornada pluviosa en classa. Al moment del bilanç de fin de jornada, los enfants balhon lor sentit cap a la jornada. Aprèp una sortida èra a cada còp solelh, dos solelhs, un milièr d'arcolans. Alara que sus una jornada de classa « classica » i aviá sovent nivólas o auratges, aqueles simbols permeton als mainatges de s'exprimir. Prenguèri lèu consciència que la sortida èra tant positiva que caliá contunhar sus aquela dralha.

1.4.b. Apòrt per l.o.a regent.a

Tre la debuta de l'annada voliai sortir, menar los enfants descobrir lo monde fòra classa. Emplenada d'aqueste vam, me soi rapidament cunhada a la realitat de la classa : sortir amb de pichons se fa pas aital e tant aisidament. Es quicòm que s'apresta, que se pensa, que demanda abans tot de bastir una fisança en sé e en lo grop : enfants, ajudas, acompanyadors. Aprèp la primièra sortida, èri rassegura e segura de poder endralhar lèu las autras sortidas. Èra sens comptar suls imprevists : lo temps, las malautias e en Genièr l'arribada de 4 PS1 (2 ans) que, pel primièr còp sentissiai la paur de los menar fòra la classa : cossí van seguir, son pro pichons, cal menar de vestits d'escambis ?

Un fum de questions practicas que me faguèron arrestar lo projècte. Me trapèri dins un postura verticala que los enfants volián tornar sortir, mas que ieu lor disiai : « *lo temps es marrit, cal esperar la prima* »... un fum de desencusas tant piòtas los unas que non pas las autras. Piòtas ? Pas tant qu'aquò, mon desir de sortir èra parasitat per aquela paur de pas regentar lo grop. Me sentissiai pas en seguretat e en fisança. Aviai besonh de conéisser aqueles pichons per poder tornar defòra. Ara, qu'analisi ma reaccion, compreni que mon ròtle de responsabla de classa m'a fait paur : ai pres lo poder de daissar tancats los enfants que los daissar sortir m'auriá demandat de me confrontar an aquela paur.

Pas evident de se confrontar a sé.

Aquó testimona d'aquela postura verticala que podèm prene quand sèm professors. Vertat que sèm responsables de la classa, dels enfants, de lor seguretat. Mas pas sortir, es los protegir o los embarrar per se riscar pas ?

Sus la segonda annada, capitèri de prene de recul sus aquela paur, aital posquerem regulament sortir amb totes los enfants, quitament los mai pichons. Afortiguerem los acompanyadors lo temps que los enfants s'acostumen a sortir. Prenguerem lo temps de bilançar en tornar, boterem en plaça aquela cultura de la sortida : nos sèm organisats per poder sortir en fisança e profieitar de tot çò que nos portava lo defòra.

A partir d'ara, me sentissiai en plena coesion amb lo biais de menar la classa : anar pescar defòra per cosinar dedins.

**2. «Anar pescar defòra per cosinar
dedins» o «estructurar lo dedins per
sortir mièlhs»**

2.1. Fòra la classa : legir per s'afortir

Dins lo libre « Ont va l'educacion » Piaget cita l'article 26 de la declaracion universal dels dreits umans : « *l'educacion deu anar cap a l'expansion de la personalitat umana e a l'afortiment del respècte dels dreits umans e de las libertats fundamentalas* ». ¹³

L'idèa majer pausada aquí es lo dreit mainatgenc a trapar dins lo cadre escolar tot çò qu'es necita a la basteson de sa rason e de sa consciéncia morala. L'escòla coma luòc de basteson sociala, de cooperacion per balhar als enfants la clau de la vida collectiva e de l'expansion personal.

Dins lo libre « *liures enfants de summerhill* » ¹⁴, que ten una plaça bèla dins mon camin de regenta, Neill torna prene aquel idèa que l'escòla deu èsser un mitan propici a desvelopament de la rason mainatgenc. Per la liuretad de causida dels aprendissatges, lo temps bèl balhat a l'escòta de sa paraula, la presa en compte de vejaire per la mesa en plaça de temps democratics coma as amassadas d'escòla, Neill endralhèt lo camin d'una escòla ont l'enfant seriá pres coma èsser un enc e non coma un vase voida que cal emplènar de sabers. Lo punt majer del projècte Summerhill es justament aquele fisança en la pensada liura de l'enfant. Considerar que cal emplènar lo cap dels mainatges d'idèas pre-manjadas seriá dire que l'enfant es pas en capacitat de pensar per el.

L'autor comença atanben lo libre pels mots de Kalhil Gibran :

« Vòstres enfants son pas vòstres enfants.

Son los filhs e las filhas de la crida de la vida a ela-meteissa.

Venon a través vosautres mas non de vosautres,

e a mai foguèssen amb vosautres, vos apartenon pas.

Lor podètz balhar lo vòstre amor mas non pas las vòstras pensadas

Perque an lors pensadas pròpias.

Podètz aculhir lors còs mas pas lors anmas,

Perque lors anmas demòran dins l'ostal de deman,

Que podètz pas visitar, ni mai dins los vòstres sòmis.

Vos podètz esforçar d'èsser coma eles,

¹³ « *l'éducation doit viser au plein épanouissement de la personnalité humaine et au renforcement du respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales* ». **PIAGET J.** « où va l'éducation », folio essais – 1988 - p.75 chapitre IV.

¹⁴ **NEILL A.S** « *Libres enfants de Summerhill* », Maspero – 1980

Mas ensagetz pas de los faire coma vosautres.

Que la vida va pas en arrièr, ni mai s'atarda amb ièr. »¹⁵

Se pausicionar per o contre aquela experiéncia de Summerhill, la question es pas aquí. Neill, Freinet, Sudbury, Oury, Makarenko, per citar pas qu'eles, totes avián aquela volontat de botar l'enfant dins un mitan propici a son expandiment, de li balhar la clau de son aprendissatge en li permetre d'èsser actor actiu de la basteson de son educacion. Es amb aqueles punts d'apuèj que comencèri a soscar la recerca a l'entorn del sortir de la classa.

2.2. La pedagogia institucionala en Calandreta: la paraula qu'estrestructura e ajuda.

Segon la carta de las escòlas calandreta :

« Calandreta desvelopa un metòde de pedagogia singulara qu'alia l'imersion linguistica, inspirada de las obras de psicolinguisticas sus l'educacion bilingua en imersion aboriva e una pedagogia activa dins la continuitat de Freinet e dels apòrts de la pedagogia institucionala. Dins las classas, Calandreta encoratja la mesa en plaça d'institucions que balhan la paraula als mainatges, que desvelopan son autonòmia, que regulan la vida dels grops e que dubrisson la classa cap al defòra. L'objectiu es d'assegurar una continuitat pedagogica de la mairal cap al licèu e de balhar sens als aprendissatges. Los establiments Calandreta developan una pedagogia del subjècte actor dins un grop, adaptada tant al primièr coma al segond gras... »¹⁶

Las institucions democraticas coma lo conselh de classa, lo qué de nòu, la causida de tèxtes, permeton a l'enfant de s'exprimir e de prene part entièra a la basteson de son aprendissatge. En téner compte del vejaire de cada persona que viu dins la classa, lo.a.s

¹⁵ **GIBRAN K.** 1883- 1931 - poete Libanés – revirada Raquel M.

« Vos enfants ne sont pas vos enfants.

Ils sont les fils et les filles de l'appel de la Vie à elle-même.

Ils viennent à travers vous mais non de vous.

Et bien qu'ils soient avec vous ils ne vous appartiennent pas.

Vous pouvez leur donner votre amour mais non point vos pensées,

Car ils ont leurs propres pensées.

Vous pouvez accueillir leurs corps mais pas leurs âmes,

Car leurs âmes habitent la maison de demain, que vous ne pouvez visiter, pas même dans vos rêves.

Vous pouvez vous efforcer d'être comme eux, mais ne tentez pas de les faire comme vous.

Car la vie ne va pas en arrière, ni ne s'attarde avec hier».

¹⁶ Cf annexa 1 : carta de las calandretas

regent.a.s de Calandreta menan un cultura de classa propici a la fisança e al desenvolopament afectiu de l'enfant.

Ça que la, las escòlas Calandreta s'arestan pas aquí, fan dintrar la vida del defòra en classa, permeton atanben a la classa de sortir defòra. Per la mesa en plaça de las institucions en classa que van regular, organizar, cadrar los enfants en lor balhar la paraula, lo.a.s regent.a.s, an la possibilitat de pausar règlas, leis comunas e compresas per totes. Aquelas leis, règlas de classa van regular la classa e aital li permetre de sortir d'un biais mai segur e fisançós.

Per poder comprene lo foncionament d'aquela pedagogia conven de tornar sus las idèas majoras que permeteron de bastir tot aquel mitan.

2.2.a. Los aujòls de la pedagogia

Freinet disia : « *Pas una de las grandas adquisicions vitalas se fan per de process aparentament scientifics. Es en caminar que l'enfant aprene a caminar ; es en parlar qu'apren a parlar ; es en dessenhar qu'apren a dessenhar.* »¹⁷

Aqueste filh de paisan provençal vengut educator proletarian, es considerat coma lo precursor de la classa cooperativa e lo que « democratisèt » las classas passejadas.

Amb Freinet e son moviment, fasèm fàcia a una vertadièra refundacion de l'escòla, remesa fonamentalament en ligam amb la vida e la realitat. Lo saber es pas nascut a l'escòla, ven de la vida quotidiana, del contact social. Las questions que se pausan los enfants, son de questions naturalas que venon de lor viscut, lors emocions. Freinet prepausa aquí de tornar metre lo viscut e las emocions al centre dels aprendissatges escolars.

Aquela idèa es afortida per dos autres paires de la psicologia mainatgenc : Rousseau e Montaigne. Aqueles filosòfs de l'educacion afirman aquel besonh impetuós qu'a l'enfant d'aprene amb experiéncias.

¹⁷ **FREINET C.** « Œuvres pédagogiques 2 », Seuil – 1994 – Paris. « *Aucune, absolument aucune des grandes acquisitions vitales ne se fait par les procédés apparemment scientifiques. C'est en marchant que l'enfant apprend à marcher ; c'est en parlant qu'il apprend à parler ; c'est en dessinant qu'il apprend à dessiner.* »

Dins son libre « Emile o de l'educacion », Rousseau ditz :« *D'en primier, pensatz plan qu'es pas a vos de li prepausar çò que de ufaire ; es a el de desirar, de lo cercar, de lo trobar, a vos de lo metre a sa portada, de faire naissér lo desir dreit e de li balhar los mejans de lo satisfaire.* »¹⁸. Las paraulas de Rousseau son plan complatadas per las de Montaigne que defendava aquela idèa que « *educar es pas emplenar de vases, mas puslèu alucar de fuòcs* ».¹⁹

2.2.b. De la classa cooperativa a la classa institucionala : las institucions

« *La cooperativa ne s'insera pas mai o mens armoniosament dins la vida de classa, es la classa* »²⁰ escriu Jean Oury, disciple direct de Freinet e fondator de la pedagogia institucionala. En 1949, rejonh lo moviment Freinet e adapta alara las tecnicas a las constrenchas de la vila. Çò que Oury noma « *L'escòla caserna* »²¹ li va permetre de metre en plaça d'unas institucions : cenchas de colors, moneda interna, mestiers, Qué de nòu ?.

Inspirat per la psicoterapia institucionala e amb la volontat de permetre als escolans ciutadans de beneficiar d'una pedadagogia que balha de sens, Oury pren sas distancias amb lo moviment Freinet .

La classa institucionala ven alara un laboratòri de sabers ont los escolans faits de carn e d'òses cercan a comprene lo monde. I escrivan fòrça, de jornals, de tèxtes liures, a son enveja. Fan correspondéncia, amb una o mantunas classas, mai o mens elunhadas. Sortisson per faire d'enquestas, de visitas, dins d'institucions, d'usinas, o per viatjar, a l'encontre dels correspondents. « *Es la classa fòra las parets !* »²²

¹⁸ **ROUSSEAU JJ.** « *émile ou de l'éducation* », GF éditions – 1792 – Paris. « *Premièrement songez bien que c'est rarement à vous de lui proposer ce qu'il doit entreprendre ; c'est à lui de le désirer, de le chercher, de le trouver, à vous de le mettre à sa portée, de faire naître adroitement ce désir, et de lui fournir les moyens de le satisfaire* »

¹⁹ **MONTAIGNE,** « *Les essais* », Simon Millanges - 1580 - ch. 26, « *De l'institution des enfants* », « *Eduquer, ce n'est pas remplir des vases mais c'est allumer des feux* »

²⁰ **PAIN J.** « **FREINET CÉLESTIN - (1896-1966)** », *Encyclopædia Universalis* [en ligne], consulté le 26 avril 2020. URL : <http://www.universalis.fr/encyclopedie/celestin-freinet/>

²¹ **OURY J.**« *chronique de l' école caserne* », 2001 – Matrice

²² **PAIN J.** « **FREINET CÉLESTIN - (1896-1966)** », *Encyclopædia Universalis* [en ligne], consulté le 26 avril 2020. URL : <http://www.universalis.fr/encyclopedie/celestin-freinet/>

2.3. Pedagogia institucionala a la mairala

Per un mainatge que dintra a l'escòla, es una esprova pas tant aisida. Son preparats dempuèi long temps, ça que la , lo moment de la separacion es sovent lo temps dels plors, de la tristessa de daissar sos parents, de descobrir un luòc novèl, de personas novas. Pe.l.a regent.a, pas aisit de prene la classa dins aquelas condicions emocionals.

Me soveni que los premiers jorns èra lo meteis reflex: sortir, anar dins al cort, corir, jogar, permetre als mainatges de s'encontrar, de s'amagar dins un espaci neutre: lo defòra.

Lo Dr. Michel Lecarpentier ditz: «*Viure lo paradoxi de sortir es poder dintrar e articular l'ambivaléncia pulsionala*»²³, fa referéncia al fait que l'enfant a travers aquel temps de distraccion va poder dintrar pauc a pauc dins la basteson de relacions socialas e emocionals.

En dintrar en classa, per d'unes se van tornar metre dins una plaça de recul, plorar, semblar laguióses. Es en aquesta passa que la PI va permetre a.l.a regent.a de parlar e dire una formula rituala que noma una institucion del matin, que cada matin permetrà als pichons de passar del mitan familial a lo de l'escòla.

Pauc a chapauc los pichons en escotar l.o.a regent.a van començar de levar lo dèt, de sortir de mots e fin finala de prene la paraula. Segur, que la mesa en plaça e lo debanament de las institucions en mairala son plan mai diferents que pel primari, ça que la, la foncion cambia pas gaire: permetre als mainatges de prene la paraula, d'escotar e de comprene lo foncionament de la vida e del viure ensem.

Aquí las sortidas prenon una dimension afectiva e emocionala bèla., Freinet disia: « *Sortir, es expandir l'asuèlh de l'escòla, descobrir de mestièrs diferents, confrontar l'enfant a sas cresenças en son environa pròche, paupejar l'experimental e li balhar sens.*»²⁴

²³ **Dr. LECARPENTIER M.**, psiquiatre a la clinica de Laborde, dins **ROBIN I.** « *la pédagogie institutionnelle à la maternelle* », champs socila éditions – 2011 – Postface – p.246 « *Vivre le paradoxe de sortir pour pouvoir entrer et articuler l'ambivalence pulsionnelle* »

²⁴ **BEAUMONT R., DARROU V., MARTIN J. TRONCY-ROSEN A.** « *Eh bien sortons maintenant! Ou pourquoi sortir en pédagogie Freinet* », ICEM Pédagogie Freinet – 2009, « *Sortir, c'est élargir l'horizon de l'école, découvrir aussi des métiers différents, placer l'enfant en situation de confrontation avec ce qu'il croit savoir de son environnement proche, mettre en pratique la démarche de tâtonnement expérimental et lui donner du sens* »

A la mairala, les enfants son mai que mai tocats pel viu, la matiera, lo sentit. Son curioses, astucioses e amb lor talha pichona, son pròcha de la tèrra e an encara an aquela capacitat bèla de trapar los detalhs qu'escapan als adultes.

Menar los enfants a se questionar sul monde que los enròda sans lo veire, lo tocar me semblava pas onèste.

Cossí faire comprene a un enfant que l'aiga raja, gèla s'o vei pas?

Cossí menar l'enfant a comprene la vida se la vei pas d'un biais concret?.

L'èsser uman, èsser d'emocion a besonh de sentir de tocar per comprene. Marchar, se passejar, viure d'experiéncias fòra las classa devria permetre als mainatges de partejar d'emocions mai prigondas, mai vivantas e aital de desvelopar l'empatia, lo partatge, la compassion e aprene a viura amassa.

2.4. Lo lengatge : sortir la lenga per faire dintrar de mots

2.4.a. Lo lengatge a la mairala

Los escolans franceses dintran sovent a l'escòla cap a 2 o 3 ans. D'unes parlan ja, d'autres non. Lo ròtle premier de l'escòla serà de balhar la clau als mainatges per desvelopar de competéncias lengatgièras que li permetràn de comunicar e s'exprimir : a nivèl oral, mas tanben corporal, emocional e escrit.

Faire parlar los mainatges a la mairala demanda a.l.a regent.a de còps d'anar pescar dins los « non-dits » çò que l'enfant vòl dire. Sovent es pas que vòl pas, coma un mai grand que causís de pas parlar, mas que pòt pas, qu'a pas encara acquirit lo vocabulari o las capacitats fisicas de parlar.

Sortir de la classa va donar sens als aprendissatges e aital permetre als enfants de mobilisar e enrequesir lors competéncias lengatgièras d'un biais mens formal qu'en demorar en classa.

Me soveni dels tornar de sortida ont los enfants se volián totes exprimir al bilanç, quitament amb un mot, de l'enveja d'escriure l'article pel jornal, dels parents qu'avian enfin, agut un resson a l'ostal.

2.4.b. Las escòlas immersivas : sortir per faire viure la lenga.

Dins son libre, lo sociò-linguist, Jean Marie Comiti parla del sindròmi del bocal²⁵. Fa referéncia a la lenga còrsa que se parla dins las escòlas. Efectivament, lo dangièr de parlar la lenga pas qu'a l'escòla sens jamai la trapar fòra la classa es que venga un lenga escolara que los mainatges portaràn pas mai luènh que las parets.

Las escòlas Calandretas practican l'immersion aboriva en occitan. Tre que dintran a l'escòla, los mainatges ausisson l'occitan. Per d'unes, aquela lenga es pas que la lenga de l'escòla que los parents lo parlan pas l'ostal.

Sortir la lenga fòra la classa es permetre de la faire viure socialament.

Cantar dins lo bus, escotar un conte al teatre, legir los panèls d'indicacion, crosar un vièlh e li dire « adieu », parlar en occitan d'una causa ausida en francés, un fum de moments que permeton d'embarrar pas la lenga e ne far quicòm d'idealizat e artificial.

Sortir, per las escòlas immersivas a una dimension importanta que los mainatges podran veire l'importància de portar la lenga que lor permetèt d'aprene e de grandir.

Se van freitar, los enfants amb la realitat d'una lenga que viu en filigrana e van prene consciéncia del ròtle majer que van jogar per menar la lenga cap a l'avenidor.

²⁵ **COMITI J.M** «la langue corse, entre chien et loup », l'Harmattan – 2005

3. Enquesta en Calandreta : un cadre que permet de sortir ?

3.1. L'enquesta : presentacion de las resultas

Per respondre a la problematica, ai causit de fargar un questionari a travers 14 questions debanadas en 4 partidas²⁶ :

- Los mejans e l'organizacion de las sortidas
- Lo reinvestment en classa
- L'apòrt pels enfants
- L'apòrt pe.r.l.a regent.a
- L'apòrt pel grop classa

Sul nombre de questionaris mandats a totas las escòlas Calandretas, dètz tornèron. Aquò permet pas de percentizar la resulta, ça que la nos balha una fotografia de çò que se fa dins lo moviment de las escòlas occitanas Calandreta.

En espepissant los tablèus seguent farai un estat del luòc de la plaça que las sortidas tenon dins las classas.

3.1.a. Tablèus de las resultas organisacionalas e previsionalas

Dins los dos tablèus següents, ai recampat d'un biais visual las responsas a la primièra partida del questionari. Dins l'analisi mai bas, m'apuèjarai sus aqueles tablèus per veire se i a diferéncias entre las escòlas del campèstre e de la ciutat al nivèl del nombre, del ritme e del biais de sortir.

Document 1 : organizacion de las sortidas

Tipe escòla	Nbre	Nivèls representats			Nbre que Sortisson		Nbre sortidas / annada			
		PS/MS	PS1/PS2 MS/GS	PS1/PS2	òc	non	bus	a pé		
							3-5	< 3	3-5	>5
Campèstre	5	1	4		4	1	4		3	1
Ciutat	5	2	1	2	5		5	3	1	1

Document 2 : prevision de las sortidas

Tipe escòla	Prevision sortidas		
	Dins lo projècte	Proposicions Dels enfants	Proposicions exteriors (parents/ partenaris)
Campèstre	5	4	1
Ciutat	5	3	5

²⁶ Cf annexa 4 « lo questionari »

3.1.b. *Tablèus dels las resultas suls apòrts de las sortidas*

Dins aquel tablèu, ai recampat totas las respensas que pòrtan suls beneficis e l'impacte de las sortidas tant per l'enfant que la regent.a e lo grop.

Çò qu'es en gras son las causas que se semblan pels 3 e que serviràn per l'analisi mai bas.

Document 3 : tablèu dels apòrts escolans / regent.a.s / grop

	Escolans	Regent.a	Grop
Comportament	<ul style="list-style-type: none"> - Autonomia - Gestion de las emociòns - Paciència - Calme - Empatia - Motivacion - Investiment - Respècte de sé - Respècte dels autres - Curiositat 	<ul style="list-style-type: none"> - Presa en compte de la paraula de l'enfant. - Benvolença - Presa de plaser - Vam - Faire viure las Cenchas de comportament - Copa la rutina - Faire fisança - Gausar - Riscar - Se mostar 	<ul style="list-style-type: none"> - Afortir las relacions de grop - Gausar - Riscar - Se mostrar - Cooperar - Desvelopar l'amistat - Partejar - Emplenar la saca comuna de sabers e De tresaus - Bufar - Descobrir - Aprene la seguretat - Se faire fisança - Se respectar
Plaça dins La classa	<ul style="list-style-type: none"> - Una plaça a part entièra - Presa en compte de la singularitat - Mesa en valor de Sa personalitat 	<ul style="list-style-type: none"> - Plaça orientada - Equitat cap als mainatges 	
Viure ensems	<ul style="list-style-type: none"> - Presa de responsabilitat - Cooperacion - Collaboracion 	<ul style="list-style-type: none"> - Partage d'experiéncias diferentas - Collaboracion de còla Pedagoga 	
Aprendissatges	<ul style="list-style-type: none"> - Los gèstes dels quotidian - Mestrear los moviments - Experimentacion - Encadenar de gèstes - Respectar las règlas dels quotidian - Concentracion - Reperatge dins l'espaci - Lengatge - Balhar sens 	<ul style="list-style-type: none"> - Faire dintrar de matèria viva - Balhar sens - Experimentar de practicas - Rescontrar lo monde Del viu 	

3.1.c. *Mapas d'eima : reinvestiments e definicion de las sortidas*

Dins las doas mapas d'eima seguentas, se trapan las resultas cap als biais de faire viure las sortidas dins la classa e las diferéncias de visions del.a.s regent.a.s.

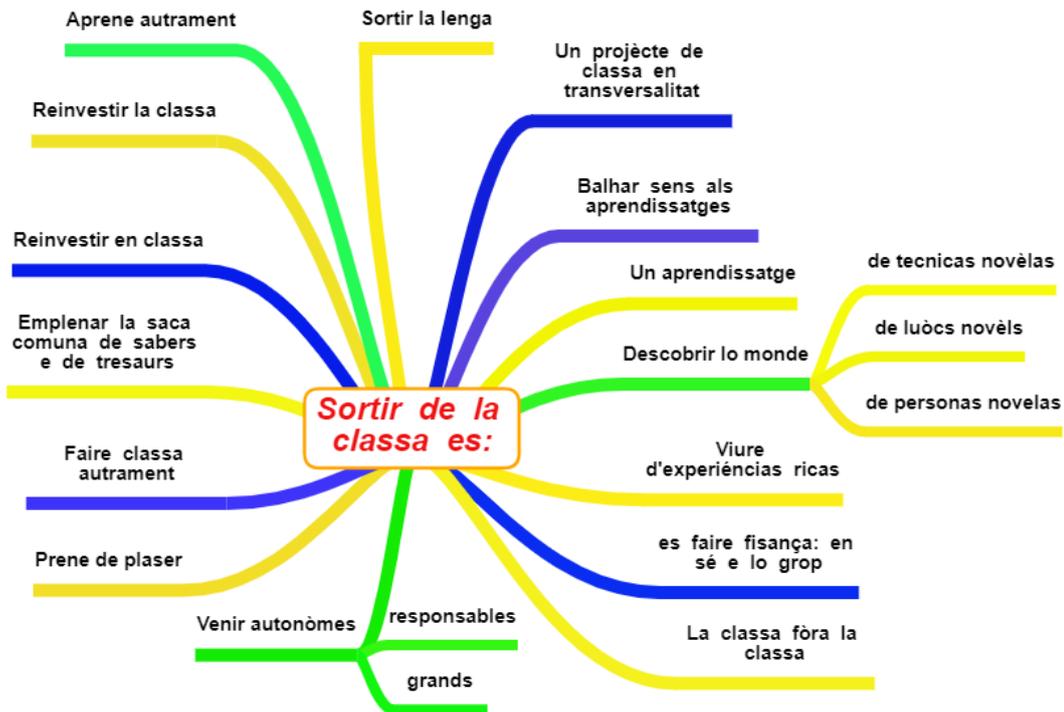
- Lo document 4 presenta los biaisses de faire viure las sortidas dins las classas :
- D'un biais formal, es a dire dins los aprendissatges, las produccions dels enfants.
- D'un biais informal, aquí puslèu fòra los temps de classa.
- D'un biais institucional, es a dire que toca la paraula culhida dins los temps prevists per aquò : lors proposicions, lors viscuts, lors sentits.

Document 4 : mapa d'eima resultas reinvestiments de las sortidas en classa

- Lo document 5 permet de plan veire las diferéncias visions de cadun cap a çò que portàn las sortidas, çò que significan per la classa. Torna sul tablèu del document 3 d'un biais mai general, mas me semblava essencial d'aver un vist mai larg de la definicion de las sortidas.

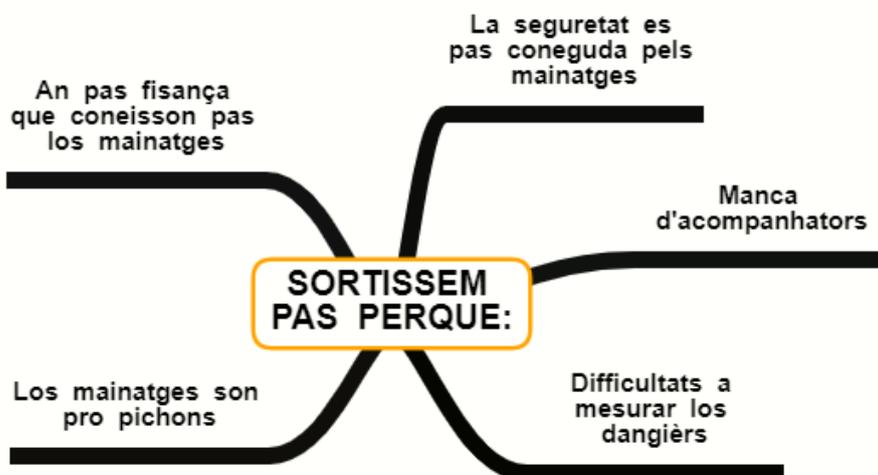
Document 5 : mapa d'eima resultas reinvestiments de las sortidas en classa

3.1.d. E los que sortisson pas ?

La mapa d'eima seguenta, nos fa veire las rasons avançadas per sortir pas. Dins l'analisi veirem los mejans utilizats pe.r.l.a.s regent.a.s per faire tombar aquelas barralhas.

Document 6 : resultas dels frens a las sortidas

3.2. Analisi de las resultas

3.2.a. *Sortir : prene un risc mesurat*

Dins lo document 6, una de las rasons per sortir pas es que « pòt i aver de difficultats a mesurar los dangièrs », vertat que defòra lo dangièr d'encontrar l'imprevist es mai bèl que dedins : un pichon que s'escampa, que tomba, la pluèja que raja d'un còp, lo pichon pisson dins las bragas.... Tant de causas pòdon arribar quand sortissèm del confòrt securisat de la classa ont podèm tot mestrejar.

Pertant, dins lo document 2, se vei que la totalitat de las sortidas son previstas a l'avança siá dins lo projècte de classa, siá amb las proposicions dels enfants o dels parents. Per las sortidas previstas dins lo projècte, son las sortidas regularas que balhan la mejana de 1 a 2 sortidas per periòde : piscina, gimnase, teatre, rescontre dels correspondents, sortidas annualas occitanas (Capendut, Besilhas).

Per totas aquelas sortidas, los tèxtes oficials permeton de plan mesurar, cadrar lo debanament : un nombre d'acompanhators per enfants, d'autorisacions de faire signar, un fum de mejans ja presents per poder sortir en seguretat.

Ça que la, ausissi la remarca de.l.a regent.a que ditz que « *los enfants son pro pichons per sortir* »²⁷. Se los mainatges sortisson pas tre pichons cossí van aprene a sortir quand vendràn grand. Coma disia Antonio Machado « *es en caminar qu'aprenèm a caminar* ».²⁸ Cal plan començar un jorn. Es dins aquela mira que lo document 4 balha una responsa sul biais de faire sortir aqueles pichons : las institucions.

Per comprene, conven de tornar sus las sortidas prepausadas que se van apondre en mai²⁹ : un sortida a la bòria, dins lo barri, per veire una mòstra. Aquelas se van sovent prepausar dins los moments institucionals : lo conselh pels enfants, los conselhs d'administracions pels parents³⁰. Dins aqueles moments coneguts e reconeguts per totes coma LOS luòcs de decisions, parlar la sortida, exprimir son vejaire, sos frens, partejar lo biais de preveire.

²⁷ Anonim, resposta a la question del questionari de recerca master 2, 2020.

²⁸ MACHADO A - le chemin – 1912. - «*se hace camino al andar*»

²⁹ CF document 2 « prevision de las sortidas »

³⁰ Las escolàs calandretas son d'escolàs associativas que balhan una plaça als parents. CF annexa 1 « carta de las calandretas », C.2 s'associar per far escolà »

La sortida comença de prene vida del moment que se parla al conselh. Lo risc se va mesurar, cadrar en parlar amb los enfants. Los mestièrs, las cenchas de comportament van pausar las règlas del debanament.

Los mai grands en comportament prendràn un mai pichon en responsabilitat. Un daurat o roge ne podrà benlèu pas sortir que se metria en dangièr. Tant de mejans per la classa d'aprestar amassa e de mesurar los dangièrs. Es aital que los pichons van aprene a respectar e practicar las règlas de sortida e pauc a chapauc, aprene a transmetre a un mai pichon cò qu'an apres.

3.2.b. Sortir : En dubrir las pòrtas, comprenèm e fasèm dintrar.

Mercés als documents 3 e 5, se compren que sortir permet a totes los actors de la classa de se dubrir e de comprene lo monde environant.

Quand la classa passa las pòrtas de l'escòla, vei que se trapa dins encastre mai bèl : es enrodada per de carrièras, de commèrcis, d'ostals, un gimnase, un teatre... un fum de marcas que permeton a l'enfant de la situar dins son monde quotidian.

Cada matin lo pichon fa lo camin amb sos parents, vei la fornaria, la pòsta, lo fuòc roge del crosament. Sortir e apercebre aqueles luòcs coneguts es faire lo camin al reverse. Permet al mainatge de situar l'escòla dins un encastre familiar.

Sortir es tanben veire la vida vidanta. Que sià al campèstre o en ciutat, la vida se trapa d'en pertot : lo riu, las plantas dels òrts, los arbres de la carrièra, lo portaire sus la bicicleta, lo camion de pompièr que passa, las veituras, los aucèls... Un fum de causas que permeton als mainatges d'observar, de descobrir que trapam de « *matière viva que se trapa pas dins las parets de la classa* »³¹.

Encara aquí, la classa institucionala va permetre als mainatges de faire viure aqueles « tresors » en utilizar la taula de descobèrta per los expausar, la presentacion de causas per los presentar, lo dessenh contat per los escriure e dessenhar.

Lo document 3 revela plan que las sortidas son fòrça reinvestidas dins los temps d'aprendissatges. Que sià al nivèl lengatgièr, grafic, motor, comportament, los apòrts pels mainatges son d'una riquesa bèla. Per la majer part de.l.a.s regent.a.s, dison que las

³¹ Anonim, resposta a la question del questionari de recerca master 2, 2020.

sortidas permeton de fargar de panèls d'aficatges, d'albums o de libròts amb de fotos e de textes que seràn fargats pels enfants. La letra que serà escrita als correspondents, permetrà de tornar sul debanament de la sortida e tanben de l'escriure amb plaser.

Participar a l'escritura de l'article de vida de classa per lo metre dins lo jornal de classa que serà vendut als parents es una fiertat bèla.

Totes aqueles mejans permeton tant a l'enfant qu'a.l.a regent.a de balhar sens a çò que fasèm aquí.

3.2.c. Sortir en fisança

Un punt es sortit que meritiá d'èsser mes en abans es lo de la fisança. Mai naut vos parlèri del risc de l'imprevist que se podiá mesurar mercés al cadre que balhan las institucions.

Ça que la, lo risc se prene solament se la fisança es presenta.

Preni lo testimòni de.l.a regent.a que capitava pas encara de sortir que i avia fòrça enfants pichons : « *Complicat de se balhar la man, de córrer pas, de demorar gropats... se cal passejar long d'un rota es sèm pas pro per accompagner. Espèri per sortir mas me disi que me caldriá benlèu lor far un pauc mai fisança* ». ³²

Vesèm plan dins aquela paraula que lo fren es la fisança.

Fisança en lo grop, mas tanben fisança en sé que dins lo document 4, se parla d'una incapacitat a mesurar los dangièrs. Difficile d'imaginar qu'un.a regent.a siá incapable de mesurar los dangièrs. L'incapacitat es segurament dins la manca de fisança per afrontar lo defòra.

Me remanda a ma premièra annada ont aviai decidit de pas mai sortir tre que los PS1 son arribats e que los coneissiai pas. Es un argument avançat dins lo document 4 : çò que coneissèm pas fa paur e mena a demorar dedins.

Alara, benlèu que cal susmontar aquela paur e decidir de faire fisança per descobrir la riquesa del monde exterior.

Faire fisança e prene fisança es cambiar sa postura. La paur es verticala, la fisança permet de metre en plaça una figura mai horizontala e d'ausir totas las voses.

Quand sèm en naut, complicat d'ausir las voses d'en bas. Quand sèm al meteis nivèl cal sonque escotar per ausir.

³² Anonim, resposta a la question del questionnari de recerca master 2, 2020.

3.2.d. *Sortir per viure amassa*

L'analisi dels documents 3 e 5, mostra plan l'impact de las sortidas suls comportament dels enfants. Dins las responsas tornan de long los mots : paisselatge, collaboracion, cooperacion, autonomia, responsabilitat, partatge.

Dins la sortida, cadun podrà prene sa plaça e metre en aplicacion la vida de classa : soi un grand, pòdi prene suènh d'un pichon, pòdi menar lo rang, pòdi ajudar a portar la saca, pòdi prene las fotos, pòdi presentar causas. Cadun prendrà çò que li fa besonh e ne tirarà los beneficis. Segur que per un enfant pichon, sentir qu'a una plaça unenca e qu'a sa plaça dins lo grop ajuda a se bastir e a prene fisança.

En crosar amb lo document 4, sortís que las institucions permeton de metre en plaça un climat de classa propici a las sortidas.

Efectivament, las règlas e leis de classa, las cenchas de colors, las còlas amb los caps de còlas, la moneda, los luòcs d'acuèlh de la paraula, un fum d'aisinas que pausan un cadre favorable per assegurar la fisança.

Los enfants van sortir e poder experimentar las diversas possibilitats de metre en aplicacion tot çò qu'aprenon en classa : en sortir, descobrissèm que la classa se viu defòra tant coma dedins. Las règlas s'aplican, la cocperacion se viu, las responsabilitats se prenon cap al grop e a sé.

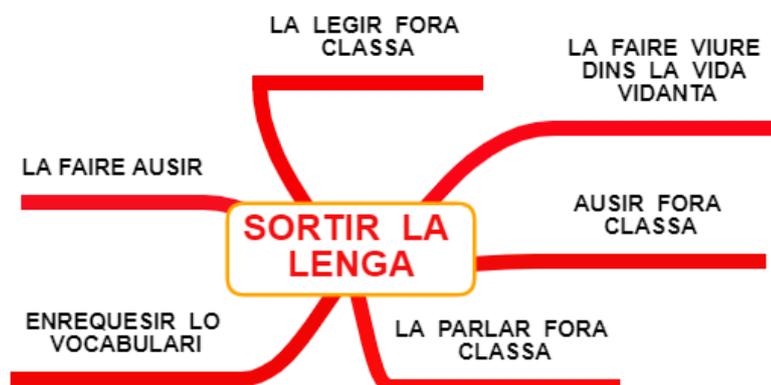
En sortir de novèlas règlas se van bastir que van tornar en classa e permetre de prene de decisions.

Encara un còp se trapa l'anar tornar entre la classa que cadra la sortida e la sortida que noirís la classa.

Dins los testimònis, sortís tanben una melhoracion sus la gestion de las emocions. Dison que los enfants, mercés a las institucions van poder parlar lor sentit, dire lor questionament cap al viscut, exprimir una frustracion o una enveja. Una escasença de metre en abans çò que son. Dire las causas permet de fossilizar pas los non-dits e de daissar sortir.

3.2.e. *Sortir per faire viure la lenga*

Document 7 : un imprevist, la lenga.

En analizar las respensas, un punt es sortit que l'aviai pas previst.

Benlèu per evidéncia o per omission, quand ai demandat l'interés de sortir, a 80 de cent an parlat de la lenga.

L'enquesta es en Calandreta, escòlas que practican l'immersion en lenga occitana tre la mairala.

Las lengas regionalas tenon una plaça fòrça disparièras segon las regions. Long temps faguèron malmenadas qu'èra forabendit de las parlar.

De mai en mai de regions permeton de metre en valor lor parlar en lo transmetre a las generacions futuras per las escòlas immersivas.

Ça que la, parlar una lenga pas qu'a l'escòla es riscar de l' embarrar dins las parets e que viu pas mai fòra classa.

Sortir de l'escòla en parlar la lenga, es li permetre de viure mai luènh, es li balhar l'escasença de s'escampar dins la natura.

Quand prenèm lo bus, que marcham cap al teatre, cantam, parlam e lo fasèm dins lo nòstre parlar de classa, fasèm ausir las nòstras voses.

En tornar en classa, podèm contar, parlar, escriure, lo vocabulari ausit long de la sortida. Es l'escasença d'enriquesir lo nòstre parlar : fasèm dintrar lo defòra dedins, per lo tornar al monde.

E per tornar sus l'idèa del risc, prenèm lo risc bèl d'encontrar la lenga. A la crosada d'un camin, podèm encontrar un vièlh que parla la lenga d'aquí, un parent nos pòt faire descobrir un artiste que canta en occitan, los panèls de sinhalisacion son benlèu escrits dins la lenga d'aquí ? Un fum de mejans de constatar que la lenga nòstra es tanben una lenga partejada pel monde que nos enròda.

Sortir per las escòlas immersivas prene un sens plan mai vital que per las escòlas monolingüas.

CONCLUSION

Entre l'introduccion d'aquel memòri e la redaccion de la conclusion, una realitat s'es impausada : lo cofinhament.

A la debuta, parlèri de la necessitat vitala de sortir. Aprèp un mes e mièja de confinhament, se confirma plan que sortir, encontrar lo mineral, lo vegetal, l'animal, sembla encara mai vital qu'abans aquela experiéncia.

Personalament, visquèri l'eveniment coma una penitèncià. Ai pas de jardin, pas de bufada, pòdi sonque dubrir las fenèstras per emplènar los palmons de l'aire ciutadan. En practica, sufís pas !

Tocar lo vivent, l'uman o l'animal, sentir la calor del solelh, gratejar la tèrra, caminar, parlar, escambiar, un fum d'accions que visquèri pas mai long de l'embarrament. Realitat cruala...

A tres jorns de tornar prene lo camin de l'escòla, m'avisi que sortir de las parets es una causa que vivèm cada jorn sens prene consciéncia de l'importància que pòrta.

Mercés a las recercas d'unas pedagògs, d'unas personas decidiguèron de balhar l'astre als pichons de s'exprimir, de prene la paraula per dire lors envejas, lors besonhs prigonds que los permetrián de grandir en tota fisança en sé e en l'adulte.

Sortir, petar las parets e los menar mai luènh que la sala de classa èra un de las motivacions primièras a la debuta del camin de regenta.

Coma o diguèri, lo campèstre èra mon mitan natural, mon biais d'èsser.

Alara, en lectura de las òbras literàrias sul subjècte es naturalament que la question seguenta m'es venguda : « Qual es lo fial conductor que permetria a.l.a.s regent.a.s de crear una cultura de classa comuna a l'entorn de la sortidas e aital balhar als mainatges una assegurança cap a lors aprendissatges e lor enveja de crèisser ? »

A l'arribada de mas filhas, prenguèri consciéncia que l'educacion qu'aguèri enfant èra una educacion plan ligada a la natura e a la relacion intima amb lo defòra. A l'epòca aviai pas encara aquela consciéncia del « fòra las parets » que per ieu i avia pas de defòra e de dedins. Lo monde èra una bola ont tot rotlava en osmòsa.

Ça que la, en metre las filhas a l'escòla, una evidéncia s'impausèt : mon viscut èra pas lo viscut del màger part dels escolans. Partir en passejada, viure lo multinivèl del campèstre, tot un fum de causas que semblavan pas tant aisidas de trapar dins la vida d'aduèi.

L'encontre amb lo moviment Calandreta me permetèt de trapar un sens a l'educacion que voliai balhar a las filhas. Es an aquesta passa que trapèri un sens a ma vida : permetre als mainatges de s'afortir en grandir dins un mitan que pòrta de valors umanas essencialas a la basteson d'un ciutadan de deman.

A travers ma formacion e las lecturas ligadas, descobriguèri una pedagogia que balha la paraula als enfants, que permèt de pausar una amira dins una societat ont las marcas son de mai en mai mescladas.

De long de ma formacion al centre APRENE e dins las classes, posquèri observar la mesa en practica de las sortidas : aprestança dins las institucions, viscuts assegurats mercés al cadre pausat, tornar ric que permèt de reinvestir e de balhar sens a las sortidas.

En menar l'enquesta dins l'encastre Calandreta, la responsa a la problematica es que los mejans màgers que permeton als mainatges de sortir e de crèisser son las institucions. Aquelas institucions que balhan la paraula als mainatges, lor permeton de bastir una cultura comuna : la de las règlas del viure amassa.

Las institucions son de luòcs coneguts, rituals, qu'a la mairala son las causas essencialas per rassegarar, aculhir, cadrar, los eveniments ligats a l'escòla.

Dins l'introduccion parlèri de l'importància de ritualizar las causas per un enfant de mairala. Aprèp l'enquesta, m'avisí que la ritualizacion es non solament importanta, mas fin finala essenciala.

Lo ròtle màger de l'escòla es de crear un mitan propici als aprendissatges: experimentacions, observacions, desvelopament de la curiositat, de la cooperacion, de l'autonomia, de la collaboracion, responsabilizacion.

Associar las sortidas fòra las parets e dubrir de luòcs permetant d'aprestar la classa a sortir en seguretad, en plena consciéncia comuna de las nòstras capacitats risca de menar l'escòla a venir un mitan segur e fisançós. Un luòc ont escolans, regents e parents se podràn associar per balhar una educacion basada sul desvelopament personal e la mesa en abans de las competéncias de cadun en tot respectar las reglas de la vida en comun.

A la lectura de la resulta de l'enquesta, un punt es sortit que n'aviái pas pro de matèra pel desvelopar, es l'importància de sortir per prene suènh de sa santat e aprene a conèisser son còs e sas foncions. En caminar, los mainatges fan foncionar lo gèste motor que lor permet de coordinar lors gèstes. Caminar amb los pichons los mena a portar lor atencion sul benefici esportiu de la marcha e a encadenar d'accions multiplas per coordinar mièlhs lors moviments.

A la seguida, convendriá de menar d'estudis complementarias per observar e estudiar l'impact de las passejadas sul desvelopament motor e psico- afectiu pels enfants de mairala.

BIBLIOGRAFIA E SITOGRAFIA CITADA DINS LO TEXTE

BACCOU P. « Sortir de la classe , de la classa-passejada de Celestin Freinet a la formacion pedagogica dels mestres de las calandretas » - memòri de Master 2- 2012

NEILL A.S. « Libres enfants de Summerhill » – Maspero – 1980

PIAGET J. « Où va l'éducation » – folio essais- 1972

ROUSSEAU J.J. « Emile ou de l'éducation » - GF éditions – 1792 – Paris

MONTAIGNE M. « Les essais », Simon Millanges - 1580 - ch. 26, « De l'institution des enfants »,

PAIN J. « Célestin Freinet », Encyclopaedia Universalis - 2007

OURY J.« chronique de l'école caserne », Matrice - 2001

ROBIN I. « La pédagogie institutionnelle en maternelle Un peu, beaucoup, très beaucoup... » - champ social – 2011.

ROBIN I. « <https://isabellerobin.eu/marcher-en-maternelle> »

BEAUMONT R. DARROU V., MARTIN J. TRONCY-ROSEN A. «Eh bien sortons maintenant! Ou pourquoi sortir en pédagogie Freinet», ICEM Pédagogie Freinet – 2009

COMITI J.M. «la langue corse, entre chien et loup », l'Harmattan – 2005

SUDBURY : <http://auvillagedesenfants.fr/ecole/pedagogies> o <https://sudburyvalley.org/>

BIBLIOGRAFIA E SITOGRAFIA - RESSORGAS

AVANZINI G. « A propos d'un projet d'école expérimentale : quelques remarques sur les conditions de validation des techniques Freinet », Bulletin de psychologie du groupe d'études de psychologie de l'université de Paris, 1969-1970, n° 279-280, XXIII, n°163.

BARRÉ M. « Célestin Freinet: un éducateur pour notre temps. 1936-1966, vers une alternative pédagogique de masse », PEMF, 1996. 192 p.

BARRÉ M. « Compagnon de Freinet ». La Botellerie3, 1997, 107 p.

BECAT J. « Langues et cultures régionales : le séminaire de Montauban (19-20 octobre 1981), circonstances, déroulement, documents », site de la Revue électronique de l'Institut Catalan de Recherche en Sciences Sociales (ICRESS - EA 3681), Numéro 1, 2008.

« **Calandreta, trenta ans de recercas pedagogicas** », la Poesia, 2010.

CONFEDERACION CALANDRETAS, <http://calandreta.org/fr/la-pedagogie-calandreta>

CEEPI, « La PI de Fernand Oury : ne rien dire que nous n'ayons fait », [En ligne] <http://www.ceepi.org/la-pi-de-fernand-oury-ne-rien-dire-que-nous-n-ayons-fait-0538>

CHAMP-PI, « René Laffitte. Quelques repères sur son chemin », 2009. [En ligne] http://www.meirieu.com/PATRIMOINE/laffitte_reperes.pdf

CHANOIS J.-P. L. « L'école buissonnière », Doriane Films, 2007.

CHAUVIN J. « Les classes de découverte ou l'école hors les murs de l'école », Editions L'Harmattan, 2003. 175 p.

CHAUVIN J. « Les classes de découvertes, un enjeu économique pour le tourisme , un élément de cohésion sociale », ministère du tourisme, Février 2008.[En ligne] <http://www.tourisme.gouv.fr/>

CIRA, « Freinet et le P.C », disponible sur : <http://cira.marseille.free.fr/includes/textes/>

DELEUZE G. « Préface du livre de Félix Guattari, Psychanalyse et transversalité, Essais d'analyse institutionnelle », Maspero, Paris, 1974.

FELTIN M. e BASTIAN C. « L'école du dehors » - Ana film – Mosaik TV – 2015

FREINET C. « Les invariants pédagogiques », Bibliothèque de l'Ecole moderne, n° 25, 1964.

FREINET C. « La méthode globale, cette galeuse ! », l'Éducateur n° 19 du 30 juin 1959.

FREINET C. « Les dits de Mathieu », Paris, Dechaux et Niestlé, 1978, 5ème édition.

FREINET C. « Œuvres pédagogiques », Seuil, 1994. 754 p.

FREINET C. « touché ! », L'Éducateur n° 5, nov. 1966.

FREINET C. « Dans une école prussienne. Un matin de rentrée », L'École Émancipée n°5, 29 octobre 1922.

FREINET C. « L'histoire du cheval qui n'a pas soif », Les Dits de Mathieu (1ère partie), Brochures d'Education Nouvelle Populaire, n° 47, juillet 1949.

- FREINET C.** « Mes impressions de pédagogue en Russie soviétique », L'École Émancipée n°13, 20 décembre 1925.
- FREINET C.** « Plus de leçons », Brochures d'Education Nouvelle Populaire, n° 3, L'imprimerie à l'école, Vence, Novembre 1937.
- FREINET É.** « Naissance d'une pédagogie populaire », Cannes, École Moderne Française, 1949, 410 p.
- FREINET C.** « Pour l'école du peuple »- petite collection maspero -1969
- FREINET M.** « Elise et Célestin Freinet », Stock, 1997.736 p.
- GACHON L.** « La classe promenade », L'Ecole primaire, première et dernière école pour la masse des jeunes français, n°29.288 de l'Effort, Août 1943. (BMIU), [En ligne] <http://www.bibliotheque.clermont-universite.fr/>
- GROS J.** « Celestin Freinet, pedagòg d'Occitania », Viure a l'escòla, 1979.
- GUEY E. SAVOYE A.** « La coopération scolaire selon Barthélémy Profit, une composante de l'Education nouvelle ? », Recherches & éducations, 14 mars 2011, n°4. [En ligne] <http://rechercheseducations.revues.org/index779.html>
- HUSSON J. ROBIN P.** « Educateur », Brochures d'Education Nouvelle Populaire, n°44, mars 1949 [En ligne] <http://www.icem-pedagogie-freinet.org/node/11167>
- IMBERT F.** « Vocabulaire pour la pédagogie institutionnelle », Matrice éditions, 2010.
- IMBERT F.** « Pour une praxis pédagogique », Nantes, Matrice, 1985.
- JACOMINO B.** « Alain et Freinet : Une école contre l'autre ? », Editions L'Harmattan, 2011,
- LAFFITTE R.** « Mémento de pédagogie institutionnelle : faire de la classe un milieu éducatif », Matrice, 2000. 365 p.
- LAFFITTE R.** « Une journée dans une classe coopérative », Matrice, 2000, 200 p.
- LAFITTE R.** « Essai de pédagogie institutionnelle : L'école, un lieu de recours possible pour l'enfant et ses parents », Champ Social Editions, 2005. 429 p. 2006.
- LÉVI-STRAUSS C.** « La pensée sauvage ». Revised, Pocket, 1990. 347 p.
- LHERITIER C.** « La monographie d'écolier : un langage pour la pédagogie institutionnelle ? », mémoire Master2 MEF EBI, UPVD-ISLRF, 2012
- MACHADO A.** « Proverbios y cantarès, Canto XXIX », Campos de Castilla, 1917.
- MARTIN L. MEIRIEU P. PAIN J.** « La pédagogie institutionnelle de Fernand Oury ». Matrice,2009.
- MEIRIEU P.** « Apprendre... oui, mais comment ». 17e éd, EME Editions Sociales Françaises (ESF), 1999. 192
- MEIRIEU P.** « Le Choix d'éduquer. Ethique et pédagogie. » EME Editions Sociales Françaises, (ESF), 1999. 198 p.

- MVOGO Dominique.** « Théorie de l'apprentissage chez Jean-Jacques Rousseau », Revue des sciences de l'éducation, vol. 16, n° 3, 1990, p. 451-460 .
- OURY F. VASQUEZ A.** « De la classe coopérative à la pédagogie institutionnelle », Paris, Maspéro. 1978
- OURY F. VASQUEZ A.** « Vers une pédagogie institutionnelle », Paris, Matrice, 1998..
- PELOUX I. et LAMY A.** « L'Ecole du Colibri. La Pédagogie de la coopération » - 2014
- PETIT J.** L'immersion, une révolution, Jerome Do Bentzinger, 2005, 256 p.
- POCHET C. OURY F.** « Qui c'est le conseil ? », Paris, Maspéro, 1979.
- POCHET C. OURY F. OURY J.** « L'année dernière, j'étais mort », signé Miloud. Matrice, 2001. 202 p.
- PORTIER H.** Le Mouvement Freinet, 1ère partie : « Des origines à 1935 », [documentaire], co-production ICEM / PEMF.
- REUTER Y.** « Une école Freinet : fonctionnements et effet d'une pédagogie alternative en milieu populaire », éditions L'Harmattan, Paris, 2007, 255p.
- ROBIN I.** « l'entrée dans la loi dans une classe de maternelle » – RoPi – 2013
- SCHLEMMINGER G. GEFFARD P. P.I.G.** « Monnaies d'échanges », Pratiques de la classe coopérative institutionnelle, Bordeaux, COPIFAC, 1992
- SOËTARD M.** « Pestalozzi, Pédagogues et pédagogies », PUF, 1995, 128 p.
- THEBAUDIN F. et OURY F.** « Pédagogie institutionnelle » - Matrice -1995
- TOSQUELLES F. [post-face] LAFFITTE R.** « Une journée dans une classe coopérative. » Matrice, 2000.
- VINCENT J.F.** « La pédagogie coopérative ou la coopération au coeur des apprentissages », Eléments historiques et questions en débats, Office Central de la Coopération à l'Ecole , Septembre 2006.
- ZAREMBA J.-L.** [thèse] L. Gachon (1894- 1984), instituteur, précurseur de la classe promenade, défenseur de l'école rurale, 2002, Université Lyon 2.

ANNEXAS

ANNEXA 1 : la carta de las calandretas

Carta Calandreta - Ensenhament laïc immersiü occitan Version lengadociana, votada per l'AG de Limós – 21/05/2005 Modificada per l'AG de Carcassona – 21/05/2017

Introduccion

La Declaracion universala dels dreches de l'òme ;
La Convencion internacionala dels dreches dels mainatges ;
La Carta europèa de las lengas regionalas e minoritàrias ;
La Convencion-quadre per la proteccion de las minoritats nacionalas ;
assolidan lo drech a la diferéncia, lo drech de cadun a l'expression dins sa lenga, d'ont èis lo drech a un ensenhament dins aquela lenga.
Es per referéncia a aqueles tèxtes fundamentals que Calandreta mena son accion d'ensenhament en occitan, en desvolopar un esperit de tolerància e de respècte de la diferéncia.

1. La tòca

1.1. L'objectiu de Calandreta es de transmetre la lenga e la cultura occitanas als mainatges en tot assegurar lor escolarizacion en occitan tre l'escòla mairala. L'occitan ensenhat dins una Calandreta es lo de sa zòna dialectala. Cada establiment Calandreta ten compte de la realitat de la practica de la lenga dins son environa pròcha, e participa a las accions en favor de son expandiment e de sa reconeissença.

1.2. A Calandreta, de parents, de regents e d'amics de la lenga s'assòcian « per far escòla » en quilhant d'establiments escolars primaris e segondaris. Cada establiment Calandreta es amagestrat per una associacion. La lenga occitana a sa plaça demest la vida associativa del movement Calandreta.

1.3. Calandreta alestís, per l'immersion totala, las condicions d'un bilingüisme vertadièr tre l'escòla mairala, per que baile a cada mainatge l'escasença de se bastir de construccions cognitivas bèlas. En elementari los calandrons s'aprenon de legir d'en primièr en occitan.

1.4. Caminan cap a las lengas e culturas romanicas e mai a tolas las autras, en s'apiejar sus l'occitan coma lenga vertebrala.

1.5. Una mission dels establiments segondaris Calandreta es de valorizar lo bilingüisme dels mainatges que venon del primari. Aqueste bilingüisme deu permetre de capitlar lo brevet especial en occitan e d'arribar a un plurilingüisme en fin de 3ena que serà continuat al licèu.

1.6. Calandreta perlonga l'immersion aprèp lo bachelierat a l'establiment d'ensenhament superior APRENE¹.

2. S'associar per far escòla

2.1. Cada establiment Calandreta es capdelat per una associacion, declarada dins l'encastre de la lei de 1901. L'associacion Calandreta a d'obténer l'agrat de la Confederacion Calandreta-Ensenhament laïc immersiü occitan (que serà designada apuèi coma confederacion Calandreta o la confederacion). L'associacion e la còla pedagogica son garantas de la mesa en òbra de la Carta Calandreta.

2.2. Calandreta porgís un servici public d'ensenhament en occitan dins d'establiments laïcs ont l'ensenhament es gratuit.

Aquel movement associatiu es independent de las organizacions politicas, sindicalas e religiosas. Per la

1. Establiment d'ensenhament superior associatiu, fondat per la Confederacion Calandreta en 1996 per assegurar la formacion iniciala dels regents dins l'encastre dobèrt pel protocòl d'acòrdi signat amb l'Estat e segon las prescripcions de Calandreta.

mesa en òbra de son projècte e per l'espandir, Calandreta bastís una colaboracion efectiva entre las collectivitats territorialas, los regents e los parents.

2.3. L'associacion se fa en ligam amb la confederacion Calandreta e las federacions departamentalas e regionalas designadas per la confederacion.

2.4. Calandreta assòcia las voluntats, las energias e las competéncias per espandir l'emplec de l'occitan coma una lenga d'usatge per la vida de l'escòla tota. Calandreta desira que los parents de calandrons favoriscan, dintre la vida familiara, un ambient propici per que se pòsca emplegar l'occitan cada jorn. Pr'amor d'aquò, Calandreta s'engatja per facilitar l'intrada de qual que siá dins la lenga e la cultura occitanas.²

2.5. L'associacion a una responsabilitat cap al personal que trabalha dins l'establiment, que ne siá emplegaire dirèctament o non. Los regents pagats per l'Estat o son demercé un contracte d'associacion signat entre l'Estat, l'establiment e la confederacion Calandreta.

2.6. Al plan administratiu l'associacion amb lo cap d'establiment desrevesisson amassa e en concertacion, quitament s'aquel es l'interlocutor cap a l'Educacion Nacionala.

2.7. Dins cada establiment Calandreta, lo « rescambi » (rescontre-escambi) es un luòc privilegiat ont partejam lo projècte entre parents e regents. Lo luòc d'elaboracion del projècte Calandreta es lo congrès, totes los actors del moviment i son convidats.

3. Immersion e Pedagogia

3.1. Dins cada establiment Calandreta, l'occitan es lenga ensenhaira e lenga ensenhada, tant a l'oral coma a l'escrich.

Calandreta emplega lo metòde de l'immersion precòça en escòla mairala³. En particular Calandreta constata qu'una lenga afortís l'autra e que cal concedir als mainatges lo temps necessari per que se bastiscan sos aprendissatges d'espeeles.

3.2. Los aprendissatges se fan en occitan d'en primièr. Los ensenhaires fan viure las "palancas" (comparasons conscientas de las lengas). Lo francés intra progressivament en classa aprèp l'acquisicion de la lectura en occitan d'un biais diferenciat. Es ensenhat al cicle 2, quand la lectura es plan endralhada, en ligam amb l'occitan e las autras lengas romanicas. Los corses de francés son integrats als corses de lengas. Las oras de francés, en primièr gra, se planifican aital cada setmana :

CE1 = 3 oras ; CE2 = 4 oras ; CM1 = 5 oras ; CM2 = 6 oras.

Calandreta causís la grafia classica e las nòrmas prepausadas pel Congrès permanent de la lenga occitana (Conselh de la lenga occitana).⁴

3.3. La lenga occitana es lenga de cultura : lo projècte pedagogic conten la descobèrta de la cultura occitana en totes sas fòrmas e expressions. Los calandrons s'assabentan en classa, pauc a cha pauc, de l'airal lingüistic occitan tot, amb totes sas variantas principalas (totes sos grands dialèctes).

3.4 Las programas «Familhas de Lengas» e «Musicas de las Lengas» permeton de passar del bilingüisme al plurilingüisme. L'aprendissatge d'una altra lenga (altra que l'occitan e lo francés) se pòt amodar a partir del CE1, e Calandreta preconiza lo seguit d'aqueste programas (Familhas de Lengas e Musicas de las Lengas)

² Per exemple favorís lo porgiment de « setmanièrs » a l'escòla (sesilhas de cada setmana ont los adultes se pòdon banhar dins la lenga occitana de lor canton).

³ En tot far referéncia a l'òbra del professor Joan Petit e a las recèrcas de Lambert amb Taylor.

⁴ Calandreta causís la nòrma classica per ensenhar las estructuras gramaticals e lexicalas als mainatges e coma aisina del trabalh quotidian. Totun, Calandreta a favorís l'accès dels enfants a las òbras literàrias e autras produccions escrichas dins la nòrma grafica dicha mistralenca, dins un lagui de dobertura culturala e de coneissença d'autors màgers de la literatura nòstra.

per aquò far.⁵ La comparason de las lengas e l'esvelh a las lengas son essencials per comprèner lo mond.

3.5. Los ensenhaires foncionan en còla pedagogica d'establiment, que s'acampa almens un còp cada setmana en « conselh ». Aquela còla adoba lo projècte d'escòla dins l'encastre de la Carta Calandreta, e garantís tant la plaça de la lenga dins l'establiment coma l'estigança pedagogica dins las classas. Calandreta, amb los regents organizats en còlas pedagogicas e en partenariat amb l'establiment d'ensenhament superior APRENE, porgís un metòde de pedagogia singulara qu'alia l'immersion lingüistica, inspirada dels trabalhs dels psicolingüistas subre l'educacion bilingüa en immersion precòça⁶, e una pedagogia activa dins la continuitat de Freinet e dels apòrts de la Pedagogia Institucionala⁷.

3.6. Dins las classas, Calandreta encoratja la mesa en plaça d'institucions⁸ que bailan la paraula als dròlles, que los autonomizan, que regulan la vida dels grups, que dobrisson la classa cap a l'exterior.

3.7. La tòca es d'assegurar una continuitat de la mairala fins al licèu e de donar de sens als aprendissatges. Los establiments Calandreta desvolopan una pedagogia del subjècte actor dins un grup, adaptada tant al primièr coma al segond gra.

3.8. Lo luòc d'elaboracion del projècte Calandreta es lo congrès. Los regents i prenon part e tanben als acamps federals. An de representants elegits dins cada institucion Calandreta. Los ensenhaires son actors de lor formacion, iniciala a APRENE, e continua amb lo Centre de Formacion Professional Occitan (CFPO) de Besièrs. Los regents respèctan las instruccions oficialas de l'Educacion Nacionala e lo nivèl escolar dels mainatges deu èsser en conformitat amb aquelas instruccions. Dins los establiments Calandreta, lo « Rescambi » es lo luòc privilegiat ont se parteja lo projècte.

4. Accion culturala

4.1. Cada establiment Calandreta participa a l'accion culturala occitana e se religa a la vida culturala de son parçan. Calandreta estima que cal tornar donar a d'unas fèstas del calendèr annadièr un contengut e una significacion coerenta amb la cultura occitana.

4.2. Aquò baila de sens a la lenga pels calandròns, enauça lo vam dintre la Calandreta, alestís de convivència e de coesion, e permet de far conéisser e reconéisser Calandreta pel mond e per las institucions. Per menar aquesta accion, las associacions Calandreta publican lo calendèr annadièr de sas manifestacions culturalas occitanas.

4.3. A cada acamp de l'associacion, l'activitat culturala occitana a sa plaça demest las questions del jorn.

Clavadura

Aquesta Carta clava los principis comuns entre los establiments Calandreta afiliats a la Confederacion Calandreta.

Per poder usar del nom de "Calandreta", una associacion a d'obténer e de manténer son afiliacion a la Confederacion, d'aderir a la Carta e de ne respectar tant los tèrmes coma l'esperit.

Los quatre aspèctes, l'associatiu, lo lingüistic, lo pedagogic e l'accion culturala occitana, se pòdon pas desseparar : es l'encontre dels quatre que s'identifica jol vocable « Calandreta ».

5. En cas qu'o faga un intervenent exterior, a de demorar en coeréncia amb las practicas pedagogicas dels regents.

6. Especialament de Joan Petit amb Gilbert Dalgalian.

7. Especialament de Celestin Freinet, Fernand Oury amb Renat Laffitte.

8. Los "mestièrs", lo "Conselh", lo "Qué de nòu?", "l'autoavaloracion", las "cenchas de color", lo "jornal escolar", la "correspondéncia escolar", lo "tèxt liure" amb la "causada de tèxt", lo "mercat" amb "la moneda", son d'exemples de dispositius instituits en classa a Calandreta (aquela tièra es pas prescriptiva).

ANNEXA 2 : Article ROBIN.I, « caminar a la mairala »

En marche en maternelle

Diverses études mondiales insistent sur l'importance de l'activité physique des adultes et des enfants. **La marche fait partie de celle qui sont recommandées pour les bienfaits sur le corps et l'esprit et depuis longtemps** : il y a 2000 ans Hyppocrate disait déjà que la marche est le meilleur remède pour l'homme.

Marcher: une activité gratuite

Marcher, une activité gratuite mais qui peut rapporter gros.

L'école est en ville, dans un quartier de REP+. Les enfants habitent en immeuble et, au dire des parents, ne marchent pas. Pourtant, pas

loin de l'école se trouve un petit bois et un sentier qui mène à un étang.

Avec ma classe de PS, nous marchons tous les mercredis le dernier trimestre. Les parents qui le souhaitent peuvent nous accompagner. Nous emmenons le petit chien de Christine, l'ATSEM de la classe. C'est une joie pour chacun de le tenir en laisse.

Marcher de façon progressive

Pour progresser en marche, habituellement on joue sur **3 facteurs** : **la fréquence, le temps, l'intensité**. La fréquence, c'est une fois par semaine. Nous installons une routine. Le temps, une demi-heure au début puis 2h en fin de trimestre. Nous ne tenons pas compte de l'intensité, trop difficile à travailler avec des petits de 3 et 4 ans. A mi-chemin, nous faisons une petite pause pour boire et manger un petit gâteau.

Découverte de l'environnement

La marche c'est bon pour la santé mais c'est aussi bon pour découvrir le monde qui nous entoure. Les enfants sont curieux. Nous nous arrêtons pour voir une fleur, pour regarder des petits chênes sortir des glands et pour voir les chênes qui sont déjà immenses. Nous nous arrêtons pour écouter les oiseaux. Les enfants sont au fil du temps de plus en plus attentifs à l'environnement.

La marche, aussi une activité de codage, de repérage, de lecture

De retour en classe, nous reparlons de la marche. Je développe quelques photos et les enfants essaient de refaire le chemin.

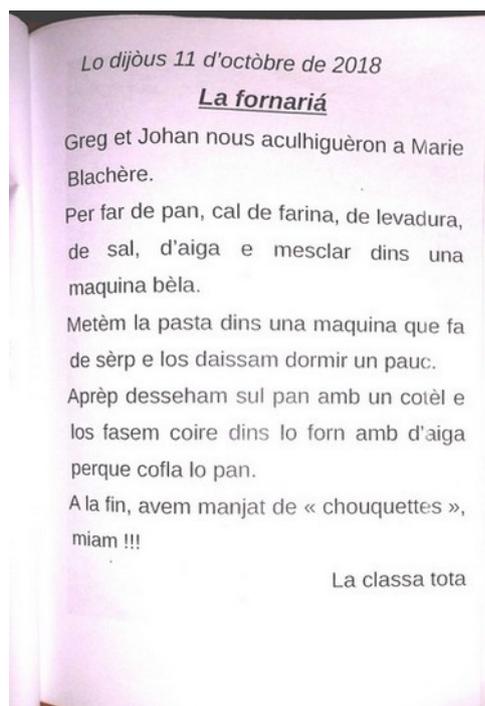
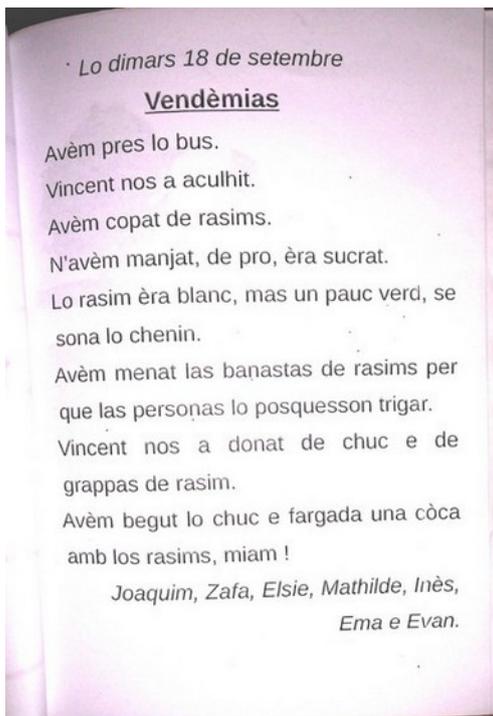
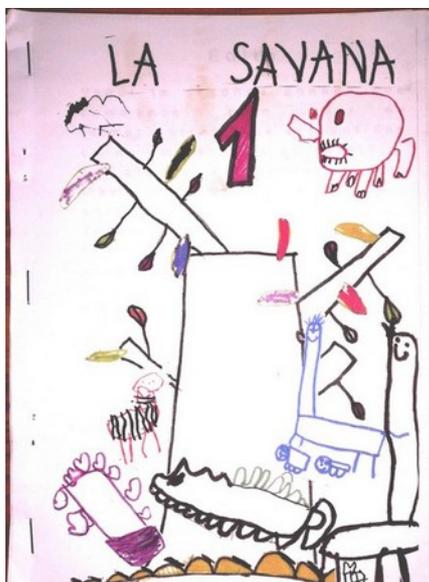
Les enfants sont très heureux de cette activité.

SORGA : <https://isabellerobin.eu/marcher-en-maternelle/>

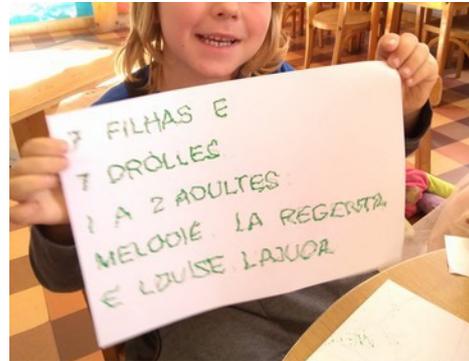
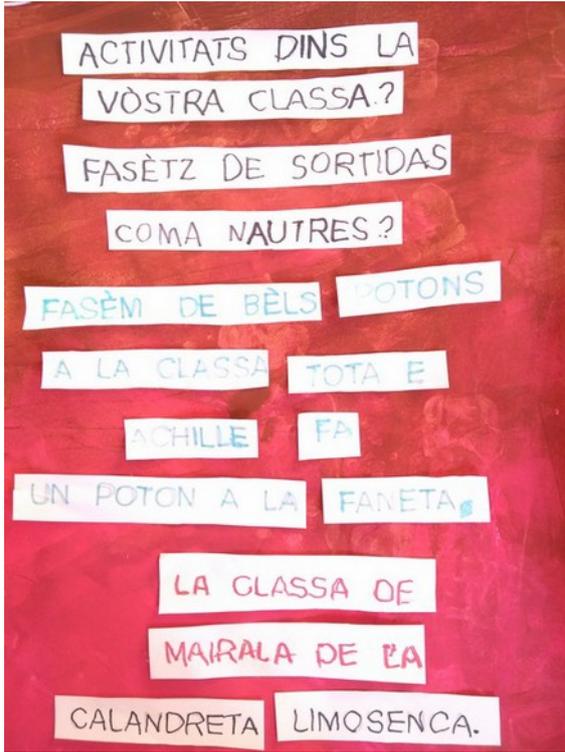
ANNEXA 3 : A l'entorn de l'escòla

Vos presentí d'aisinas que nos permetèron de reinvestir las nòstras sortidas :

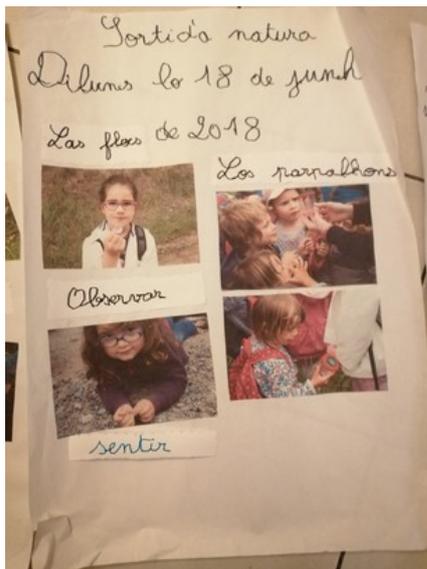
- Lo jornal de classa « la savana », aquel numerò sortiguèt a Nadal. Mercés a las sortidas, los enfants an produisit un jornal. Ne vaquí un extrait.

- La letra pels correspondents ont parlam de las sortidas e la foto d'un pichon fièr d'escriure la letra.

- Los panèls d'aficatges que faguerèm una mòstra per presentar als parents.

ANNEXA 4 : lo questionnari

Enquesta cap a las sortidas en mairala

Bonjorn a totes,

dins l'encastre de mon memòri de recerca, auriái besonh de la vòstra participacion per culhir d'informacions cap a ma problematica: "Dins quina mesura e amb quins mejans sortir de la classa permetriá als regents de mairala de balhar sens als aprendissatges e de faire créisser l'enveja de grandir pels pichons?"

1/ Quin nivèl avètz?

- TPS / nombre :
- PS / nombre :
- MS / nombre :
- GS / nombre :

2/ Quand d'adultes dins la classa (ajuda, estagiari, AVS...):

3/ Nom e luòc de l'escòla:

4/ Fasètz de sortidas amb la classa:

- en bus / nombre (per an) :
- a pè /nombre (per an) :
- autre :

5/ Cossí las sortidas son previstas ?

- A l'avança, dins lo projècte de classa
- En classa, amb las proposicions dels enfants
- Autre :

6/ Cossí las sortidas son reinvestidas en classa ?

- Album de classa
- Articles de jornal
- Letras pels correspondents
- Autre :

7 / A quin moment tornan sus las sortidas los enfants?:

- Qué de nòu?
- Conselh
- Cossí vas?
- Dessenh contat
- Autre:

8/ Dempuèi que fasètz de sortidas, avètz remarcat un cambiament:

(mercés de precisar)

- Dins lo climat de classa (seguretat afectiva, calme, empatia...):
.....
.....
- Dins lo comportament dels enfants (concentracion, interès, enveja...) :
.....
.....
- Dins vòstre biais de menar classa :
.....
.....
- Sul nivèl dels escolans (motricitat, lengatge...) :
.....
.....
- Autre :
.....
.....

9/ Poiriatz menar la classa sens las sortidas ?:

Òc / Non

Podètz justificar en quelques mots:

.....
.....

10 / Se caminatx a l'entorn de l'escòla, es :

- Per anar a la piscina, gimnase, estadi...
- Per faire de visitas
- Dins l'encastre d'un projècte
- Per manca de mejan (per prene lo bus)
- Autre:
.....
.....

11/ Caminatx:

- Cada jorn
- Cada setmana
- Cada mes
- 1 a 2 còps per periòde
- Autre:

12/ Pensatz que caminar a l'entorn de l'escòla es una activitat indispensable a la mairala ?

Òc / Non

Podètz justificar :

.....
.....

13/ Diriatz qu'aprene a caminar permet als enfants d'aprene a grandir?

Òc / Non

Podètz justificar :

.....
.....

14/ Poiriatz donar la vòstra definicion en qualques mots de « sortir a la mairala »:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Grandmercés per la vòstra participacion.
Melodia Leymarie / PEE / Master 2.